ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 21ης Απριλίου 1993 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Με την υπό κρίση προσφυγή η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία, έχοντας θεσπίσει και εφαρμόζοντας στην πράξη ένα καθεστώς προσωρινής και οριστικής εισαγωγής μεταφορικών μέσων ασυμβίβαστο με ορισμένες διατάξεις των οδηγιών του Συμβουλίου 83/182/ΕΟΚ [1] και 83/183/ΕΟΚ [2], της 28ης Μαρτίου 1983, και της οδηγίας 73/148/ΕΟΚ [3], της 21ης Μαΐου 1973, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

Οι αιτιάσεις της Επιτροπής αφορούν πολλές πλευρές του επίμαχου εθνικού καθεστώτος: α) τον ορισμό και τον προσδιορισμό της συνήθους κατοικίας, κατά την έννοια των οδηγιών 83/182/ΕΟΚ (άρθρο 7, παράγραφος 1) και 83/183/ΕΟΚ (άρθρο 6, παράγραγος 1), β) τους ελέγχους που πραγματοποιούνται για να προσδιοριστεί ο τόπος της συνήθους κατοικίας και να κριθεί επομένως αν θα χορηγηθεί ατέλεια, γ) την πρακτική της σφραγίσεως των διαβατηρίων κατά την είσοδο των αλλοδαπών οχημάτων στην ελληνική επικράτεια και κατά την έξοδό τους από αυτή, δ) τον καθορισμό δεκαήμερης προθεσμίας για την επανεξαγωγή των αυτοκινήτων που ανήκουν σε επιχειρήσεις ενοικιάσεως αυτοκινήτων που εδρεύουν εντός της Κοινότητας, ε) τον περιορισμό, σε ορισμένες περιπτώσεις, της ατελούς προσωρινής εισαγωγής σε τρεις μήνες και στ) την απαγόρευση των μεταβιβάσεων αυτοκινήτων που πραγματοποιούνται στις όμορες χώρες.

Με το υπόμνημα απαντήσεως πάντως, η Επιτροπή παραιτήθηκε από τις τελευταίες δύο αιτιάσεις, αναγνωρίζοντας ότι στη μία περίπτωση η αιτίασή της (αναφερόμενη ανωτέρω υπό στοιχείο ε) ήταν αβάσιμη και ότι στην άλλη περίπτωση (αιτίαση αναφερόμενη υπό το στοιχείο στ) η Ελληνική Κυβέρνηση είχε εν τω μεταξύ συμμορφωθεί προς την κοινοτική ρύθμιση. Για τον λόγο αυτό δεν θα εξετάσω, με τις παρούσες προτάσεις μου, τις δύο αυτές αιτιάσεις.

2. Η πριν από την άσκηση της προσφυγής διαδικασία, η επίμαχη εθνική ρύθμιση και οι κρίσιμες κοινοτικές διατάξεις εκτίθενται λεπτομερώς στην έκθεση ακροατηρίου, στην οποία και παραπέμπω· τα στοιχεία αυτά συνεπώς θα αναφερθούν κατωτέρω, μόνο καθόσον απαιτείται για την ανάλυση των κατ' ιδίαν αιτιάσεων της Επιτροπής.

Α — Επί του προσδιορισμού της συνήθους κατοικίας

α) *Προσωρινή εισαγωγή*

3. Η Επιτροπή κατηγορεί την Ελληνική Κυβέρνηση ότι η έννοια που προσδίδει στη

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — Οδηγία 83/182/ΕΟΚ, για τις φορολογικές ατέλειες που εφαρμόζονται στο εσωτερικό της Κοινότητας στις προσωρινές εισαγωγές ορισμένων μεταφορικών μέσων (ΕΕ L 105, σ. 59).

2 — Οδηγία 83/183/ΕΟΚ, σχετικά με τις φορολογικές ατέλειες που εφαρμόζονται στις οριστικές εισαγωγές από κράτος μέλος προσωπικών ειδών που ανήκουν σε ιδιώτες (ΕΕ L 105, σ. 64).

3 — Οδηγία 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας στον τομέα της εγκαταστάσεως και της παροχής υπηρεσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 144).

συνήθη κατοικία διαφέρει από την έννοια που έχει η συνήθης κατοικία κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ. Ενώ δηλαδή η συνήθης κατοικία ορίζεται από την μόλις προαναφερθείσα διάταξη ως «ο τόπος στον οποίο ένα άτομο διαμένει συνήθως, δηλαδή τουλάχιστον 185 ημέρες ανά ημερολογιακό έτος, λόγω προσωπικών και επαγγελματικών δεσμών», η σχετική διάταξη του ελληνικού δικαίου (άρθρο 3 της υπουργικής αποφάσεως 247/13, της 1ης Μαρτίου 1988) αναφέρεται σε διαμονή 185 ημερών ανά δωδεκάμηνο. Η αναφορά στο δωδεκάμηνο και όχι στο ημερολογιακό έτος αντιβαίνει, κατά την άποψη της Επιτροπής, τόσο προς το γράμμα όσο και προς το πνεύμα της οδηγίας και αντιστρέφει τη λογική της οδηγίας, καθόσον εξαρτά τον τόπο της συνήθους κατοικίας από την προσωρινή εισαγωγή, αντί να εξαρτά την προσωρινή εισαγωγή από τον τόπο κατοικίας. Εν πάση δε περιπτώσει, η μη εφαρμογή του κριτηρίου που προβλέπει η οδηγία συνεπάγεται τη διαφορετική μεταχείριση κοινοτικών υπηκόων που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση.

Η Ελληνική Κυβέρνηση όμως επικαλείται το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, κατά το οποίο τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν και/ή να θεσπίζουν *ευνοϊκότερες διατάξεις* απ' ό,τι περιέχει η οδηγία, και ισχυρίζεται ότι η αναφορά στο δωδεκάμηνο είναι συμφερότερη για τους ενδιαφερομένους, καθόσον καθιστά δυνατή τη χορήγηση ατέλειας σε όσους έχουν διαμείνει μεν σε ένα κράτος Α επί 185 ημέρες κατά τη διάρκεια του τελευταίου δωδεκαμήνου πριν από την προσωρινή εισαγωγή του οχήματος στο κράτος Β, αλλ' όχι επί 185 ημέρες κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους που προηγείται της εν λόγω εισαγωγής.

4. Η άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Καταρχάς, όπως αποδεικνύεται από το παράδειγμα που παρατίθεται στα γραπτά υπομνήματα της Επιτροπής, δεν αληθεύει ότι η αναφορά στο πριν από την εισαγωγή δωδεκάμηνο είναι πάντοτε ευνοϊκότερη για τους ενδιαφερομένους. Αντίθετα, είναι προφανές ότι, ανάλογα με την περίοδο κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η εν λόγω διαμονή (σε σχέση με τον χρόνο της προσωρινής εισαγωγής) και ανάλογα με το αν η διαμονή αυτή ήταν συνεχής ή όχι, μπορεί να αποβεί υπέρ ή κατά του ενδιαφερομένου το γεγονός ότι λαμβάνεται υπόψη το πριν από την εισαγωγή δωδεκάμηνο αντί για το ημερολογιακό έτος. Το συμπέρασμα αυτό αρκεί για να γίνει δεκτό ότι δεν επιτρέπεται εν προκειμένω η επίκληση του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, προκειμένου να δικαιολογηθεί η επιλογή διαφορετικού κριτηρίου από το κριτήριο που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, της ίδιας αυτής οδηγίας.

Εξάλλου, όσον αφορά την οδηγία 83/182/ΕΟΚ, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι ο τόπος της συνήθους κατοικίας «επιτρέπει να προσδιορίζονται το κράτος μέλος όπου το οικείο όχημα βρίσκεται υπό καθεστώς προσωρινής εισαγωγής καθώς και το κράτος μέλος που δικαιούται να το υποβάλει στο φορολογικό του καθεστώς» [4]. Ενόψει του σκοπού αυτού, είναι προφανές ότι η έννοια της συνήθους κατοικίας δεν μπορεί παρά να αποτελεί (εναρμονισμένη) κοινοτική έννοια και ότι ο τόπος της συνήθους κατοικίας πρέπει να προσδιορίζεται ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη. Συναφώς συντρέχουν προφανείς λόγοι ασφάλειας δικαίου και ομοιομορφίας: ειδικότερα, αν τα κράτη μέλη μπορούσαν να προσδιορίζουν διαφορετικά τον τόπο συνήθους κατοικίας, θα δημιουργούνταν σύγχυση σχετικά με το κράτος που θα δικαιούνταν να φορολογήσει το σχετικό όχημα και θα υπήρχε ο κίνδυνος να θεωρήσουν δύο κράτη μέλη τον ίδιο πολίτη ως

4 — Απόφαση της 23ης Απριλίου 1991, υπόθ. C-297/89, Ryborg (Συλλογή 1991, σ. I-1943, σκέψη 16).

κάτοικό τους, προκειμένου να τον φορολογήσουν, ή μάλιστα να θεωρήσουν ότι το όχημα δεν υπόκειται σε φορολογία σε κανένα κράτος (το ενδεχόμενο αυτό είναι βέβαια ιδιαίτερα δελεαστικό).

5. Πρέπει πάντως να αναγνωρισθεί, παρά τα ανωτέρω λεχθέντα, ότι το κριτήριο της ελάχιστης διαμονής των 185 ημερών σε συγκεκριμένο τόπο δεν έχει οπωσδήποτε αποφασιστική σημασία για τον προσδιορισμό της συνήθους κατοικίας, αφού πρέπει να συνεκτιμηθούν και οι προσωπικοί και οι επαγγελματικοί δεσμοί του ενδιαφερομένου, οι οποίοι μάλιστα έχουν πρωταρχική σημασία έναντι του ποσοτικού κριτηρίου των 185 ημερών [5]. Πέρα δηλαδή από το ζήτημα αν οι 185 ημέρες υπολογίζονται επί του ημερολογιακού έτους ή επί του δωδεκαμήνου, αυτό που έχει σημασία είναι να μπορεί, κατόπιν της συνεκτιμήσεως των ανωτέρω κριτηρίων, να θεωρηθεί ως συνήθης κατοικία «ο τόπος τον οποίο ο ενδιαφερόμενος έχει καταστήσει μόνιμο κέντρο των συμφερόντων του» [6].

Στα ανωτέρω ακριβώς στοιχεία βασίστηκε και η Ελληνική Κυβέρνηση για να ισχυριστεί, μολονότι ούτε η ίδια ήταν πεπεισμένη για το βάσιμο του ισχυρισμού της, ότι η αναφορά στο δωδεκάμηνο αντί στο ημερολογιακό έτος δεν συνιστά καθαυτή παράβαση της οδηγίας επί του επίμαχου εν προκειμένω σημείου και ότι η διαφορά μεταξύ του κοινοτικού ορισμού και του ορισμού που έχει επιλέξει η ίδια είναι, σε τελική ανάλυση, απλώς και μόνο τυπική.

Μολονότι βέβαια δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η αναφορά στο δωδεκάμηνο δεν έχει αποφασιστική σημασία, εντούτοις πρόκειται για σημαντικό στοιχείο, προκειμένου να εξακριβωθεί αν συντρέχει ένα από τα κριτήρια (το κριτήριο των 185 ημερών) που εφαρμόζονται σωρευτικά για τον προσδιορισμό της συνήθους κατοικίας. Το γεγονός συνεπώς ότι η αναφορά αυτή δεν ανταποκρίνεται προς το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ μπορεί να έχει, σε ορισμένες περιπτώσεις, αποτελέσματα αντίθετα προς την οδηγία αυτή, εκτός του ότι ενδέχεται να δημιουργήσει, όπως ελέχθη ήδη, σύγχυση και ασάφεια μεταξύ των ενδιαφερομένων. Η υπό κρίση αιτίαση πρέπει συνεπώς να θεωρηθεί βάσιμη.

β) *Οριστική εισαγωγή*

6. Ανάλογο είναι και το πρόβλημα του προσδιορισμού του τόπου συνήθους κατοικίας σε σχέση με τη χορήγηση ατέλειας για την οριστική εισαγωγή οχημάτων. Πράγματι, η ελληνική διάταξη που μετέφερε στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 83/183/ΕΟΚ, το οποίο έχει την ίδια ακριβώς διατύπωση με το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ, αναφέρεται και αυτή σε δωδεκάμηνο αντί να αναφέρεται σε ημερολογιακό έτος [7]. Συνεπώς, επ' αυτού ισχύουν οι παρατηρήσεις που αναπτύχθηκαν ανωτέρω σχετικά με την προσωρινή εισαγωγή.

Έρχομαι τώρα να εξετάσω τις άλλες αιτιάσεις που προβάλλει η Επιτροπή επί του σημείου αυτού, καταρχάς δε την αιτίαση ότι οι αρμόδιες ελληνικές αρχές χρησιμοποιούν την έννοια του δωδεκαμήνου με σκοπό να αποκλείσουν από το ευεργέτημα της ατέλειας όσους έχουν διαμείνει στην Ελλάδα

5 — Υπέρ της ερμηνείας αυτής συνηγορούν αφενός η προαναφερθείσα απόφαση Ryborg και αφετέρου η απόφαση της 14ης Ιουλίου 1988, υπόθ. 248/87, Schäflein (Συλλογή 1988, σ. 4475).

6 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 14ης Απριλίου 1988, Schäflein (όπ.π., σκέψη 10), και την απόφαση της 23ης Απριλίου 1991, Ryborg (όπ.π., σκέψη 19).

7 — Άρθρο 2, παράγραφος 1, της υπουργικής αποφάσεως 245/11, της 1ης Μαρτίου 1988.

περισσότερες από 185 ημέρες κατά τη διάρκεια του δωδεκαμήνου που προηγείται της μετοικεσίας. Η Επιτροπή πάντως, όταν της ζητήθηκε να διευκρινίσει τον ισχυρισμό της αυτό, απάντησε απλώς ότι η χρησιμοποίηση της έννοιας του δωδεκαμήνου *ενδέχεται* να συνεπάγεται τη μη υπαγωγή στις ευεργετικές διατάξεις περί ατέλειας και/ή μια σειρά ενδελεχών και λεπτομερών ελέγχων ως προς τη συνδρομή των άλλων προϋποθέσεων που απαιτούνται για τον προσδιορισμό της συνήθους κατοικίας.

Αφήνοντας για την ώρα κατά μέρος το ζήτημα των ελέγχων, το οποίο αποτελεί αντικείμενο ειδικής αιτιάσεως της Επιτροπής και συνεπώς θα εξετασθεί λεπτομερώς στη συνέχεια, περιορίζομαι στη διαπίστωση ότι είναι προφανές ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η μέθοδος υπολογισμού που εφαρμόζει η Ελλάδα έχει ως αποτέλεσμα τη μη υπαγωγή στις ευεργετικές διατάξεις περί ατέλειας όσων έχουν διαμείνει περισσότερες από 185 ημέρες εντός της ελληνικής επικράτειας. Ας προστεθεί ότι, όπως διευκρίνισε η Ελληνική Κυβέρνηση, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της υπουργικής αποφάσεως 245/11 επιτρέπει τη χορήγηση ατέλειας, εφόσον βέβαια συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις, ακόμη και σε όσους αποφασίζουν να μεταφέρουν την κατοικία τους στην Ελλάδα, αφού έχουν διαμείνει εντός της ελληνικής επικράτειας επί χρονικό διάστημα που μπορεί να φθάνει τα δύο έτη. Στην περίπτωση αυτή λαμβάνεται υπόψη, όπως προβλέπει ρητά η εν λόγω διάταξη, η συνήθης κατοικία κατά τον χρόνο της αρχικής εισόδου στην Ελλάδα.

7. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω υπουργικής αποφάσεως όμως, προϋπόθεση για τη χορήγηση της φορολογικής απαλλαγής είναι να είχαν οι ενδιαφερόμενοι τη συνήθη κατοικία τους σε άλλο κράτος μέλος «τουλάχιστον κατά τα δύο δωδεκάμηνα πριν από τη μεταφορά της στην Ελλάδα». Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η προϋπόθεση αυτή αντιβαίνει προς το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας, το οποίο δεν προβλέπει καμία ελάχιστη διάρκεια διαμονής για την απόκτηση συνήθους κατοικίας.

Μολονότι κατά την έννοια και για την εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας είναι οπωσδήποτε αναγκαία η διαμονή σε ορισμένο τόπο για χρονικό τουλάχιστον διάστημα που να αρκεί για την επίκληση των διατάξεων περί συνήθους κατοικίας, εντούτοις δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι είναι θεμιτός ο καθορισμός μιας ελάχιστης περιόδου για τη «συνήθη κατοικία», για τον λόγο ότι η έννοια αυτή προϋποθέτει μια στενή και *μόνιμη* αμοιβαία σχέση με συγκεκριμένο τόπο.

8. Πράγματι, η μόνη προϋπόθεση που θέτει η οδηγία για τη χορήγηση της φορολογικής ατέλειας είναι να έχει χρησιμοποιηθεί πράγματι το εισαγόμενο όχημα από τον ενδιαφερόμενο, στο κράτος μέλος από το οποίο εξάγεται, επί έξι τουλάχιστον μήνες πριν από τη μεταφορά της κατοικίας (άρθρο 2, στοιχείο β, πρώτη περίπτωση). Κατά συνέπεια, προκειμένου να χορηγηθεί ατέλεια σε περίπτωση οριστικής εισαγωγής οχήματος, αρκεί ο ενδιαφερόμενος να κατοικούσε επί έξι μήνες στον ίδιο τόπο. Συνεπώς, το άρθρο 4, παράγραφος 1, της υπουργικής αποφάσεως 245/11 αντιβαίνει προφανέστατα προς την εν λόγω οδηγία.

Η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει συνεπώς να θεωρηθεί βάσιμη, επειδή η ελληνική ρύθμιση λαμβάνει ως βάση αναφοράς, για τον υπολογισμό των 185 ημερών, το δωδεκάμηνο και όχι το ημερολογιακό έτος και επειδή

επιβάλλει ως προϋπόθεση της χορηγήσεως της ατέλειας το να έχει ο ενδιαφερόμενος τη συνήθη κατοικία από δύο τουλάχιστον ετών σε άλλο κράτος μέλος.

Β — Οι έλεγχοι της συνήθους κατοικίας

α) *Προσωρινή εισαγωγή*

9. Καταρχάς η Επιτροπή κατηγορεί την Ελληνική Κυβέρνηση ότι δεν έχει μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 7, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ, δηλαδή αφενός τη διάταξη κατά την οποία οι ιδιώτες αποδεικνύουν με οποιοδήποτε τρόπο τον τόπο της συνήθους κατοικίας τους, ιδίως με το δελτίο ταυτότητάς τους ή με οποιοδήποτε άλλο έγκυρο έγγραφο (άρθρο 7, παράγραφος 2), και αφετέρου τη διάταξη που επιτρέπει στο κράτος μέλος εισαγωγής να ζητεί, εφόσον έχει αμφιβολίες για το κύρος της δηλώσεως σχετικά με τη συνήθη κατοικία, συμπληρωματικά πληροφοριακά ή αποδεικτικά στοιχεία (άρθρο 7, παράγραφος 3).

Στη συνέχεια η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 15 της υπουργικής αποφάσεως 247/13 δεν μετέφερε ορθά το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ, καθόσον το άρθρο της ελληνικής υπουργικής αποφάσεως ορίζει απλώς ότι «η απόδειξη προς τις τελωνειακές αρχές της συνδρομής των προϋποθέσεων που απαιτεί η παρούσα απόφαση βαρύνει τον ενδιαφερόμενο», χωρίς να καθορίζει ούτε τα αποδεικτικά στοιχεία ούτε τα αποδεικτικά έγγραφα που κατά τις ελληνικές αρχές θεωρούνται επαρκή για την απόδειξη της συνήθους κατοικίας.

Κατά συνέπεια, το προαναφερθέν άρθρο 15 δεν χαρακτηρίζεται, κατά την Επιτροπή, από επαρκή διαύγεια και σαφήνεια, ενώ, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο εθνικός νομοθέτης, κατά τη μεταφορά των κοινοτικών οδηγιών στο εσωτερικό δίκαιο, έχει την υποχρέωση να θεσπίζει διατάξεις που να χαρακτηρίζονται από επαρκή διαύγεια και σαφήνεια, ώστε τα πρόσωπα που αφορούν οι οδηγίες αυτές να είναι σε θέση να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και να τα προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων [8]. Κατά την άποψη δε της Επιτροπής, η έλλειψη σαφήνειας της επίμαχης εθνικής διατάξεως είναι ακριβώς αυτή που επέτρεψε την ανάπτυξη συστηματικών ελέγχων.

10. Η ύπαρξη των ελέγχων αυτών αποδεικνύεται επιπλέον, κατά την Επιτροπή πάντοτε, από τον πίνακα των διαφόρων δικαιολογητικών εγγράφων που απαριθμούνται στον τίτλο ΙΙ της εγκυκλίου Δ.366/26 Πολ 10 [9] και *μπορούν να λαμβάνονται υπόψη* από τις τελωνειακές αρχές ως απόδειξη της συνήθους κατοικίας. Η Επιτροπή στη συνέχεια ισχυρίζεται ότι, εν πάση περιπτώσει, η εν λόγω εγκύκλιος δεν έχει ενσωματώσει ορθά στο ελληνικό δίκαιο το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας, δεδομένου ότι το άρθρο αυτό πρέπει να ερμηνεύεται στενά, ως παρέκκλιση από την αρχή της διευκολύνσεως της ελεύθερης κυκλοφορίας, ενώ η εγκύκλιος επιτρέπει στις αρμόδιες ελληνικές αρχές να προβαίνουν σε συμπληρωματικούς ελέγχους, οσάκις δεν προκύπτει από το διαβατήριο ή το δελτίο ταυτότητας η διάρκεια της διαμονής στην αλλοδαπή κατά το δωδεκάμηνο που προηγείται της εισαγωγής.

8 — Απόφαση της 9ης Απριλίου 1987, υπόθ. 363/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1987, σ. 1733, σκέψη 7).

9 — Στον πίνακα αυτό περιλαμβάνονται, εκτός από το διαβατήριο και το δελτίο ταυτότητας, η βεβαίωση εγγραφής σε δήμο ή κοινότητα, η βεβαίωση εγγραφής στα προξενικά μητρώα, η άδεια παραμονής, η άδεια εργασίας, οι φορολογικές δηλώσεις, οι βεβαιώσεις των ασφαλιστικών φορέων και τα στοιχεία από τα οποία αποδεικνύεται ο τόπος διαμονής των λοιπών μελών της οικογένειας.

Από τα ανωτέρω η Επιτροπή συνάγει το συμπέρασμα ότι το εν λόγω κανονιστικό πλαίσιο δεν χαρακτηρίζεται από επαρκή σαφήνεια και αποτελεί οπωσδήποτε πηγή αβεβαιοτήτων· επιπλέον, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου [10], οι εγκύκλιοι δεν συνιστούν ορθή εκπλήρωση της υποχρεώσεως που υπέχουν τα κράτη μέλη για τη μεταφορά των οδηγιών και δεν παρέχουν τις επιθυμητές εγγυήσεις σαφήνειας, ακρίβειας και διαύγειας, ώστε οι ιδιώτες να είναι σε θέση να γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.

11. Δεν υπάρχει βέβαια αμφιβολία ότι το βάρος αποδείξεως της συνήθους κατοικίας φέρουν οι ενδιαφερόμενοι, όπως άλλωστε δεν υπάρχει, κατά τη γνώμη μου, καμία αμφιβολία ότι το άρθρο 15 της υπουργικής αποφάσεως 247/13, όπως και το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας, δίνει στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα να αποδεικνύουν τη συνήθη κατοικία τους με οποιοδήποτε μέσο, δηλαδή και με το δελτίο ταυτότητάς τους μόνο ή την άδεια παραμονής και μόνο, εφόσον το αποδεικτέο προκύπτει πράγματι από τα έγγραφα αυτά. Από την άποψη αυτή θεωρώ επομένως ότι η υπό κρίση διάταξη είναι επαρκώς σαφής και δεν δημιουργεί αβεβαιότητα ή σύγχυση στους ενδιαφερομένους.

Όσον αφορά άλλωστε τον πίνακα που περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙ της εν λόγω εγκυκλίου, στον πίνακα αυτό απαριθμούνται τα έγγραφο που μπορούν να λαμβάνονται υπόψη ως αποδεικτικά στοιχεία από τις τελωνειακές αρχές, χωρίς η απαρίθμηση αυτή να είναι περιοριστική, και επιπλέον δεν προβλέπεται ότι για τη χορήγηση της ατέλειας απαιτείται η επίδειξη ενός συγκεκριμένου ή μάλιστα όλων των εγγράφων αυτών. Εξάλλου, το ίδιο το γεγονός ότι η εν λόγω εγκύκλιος προβλέπει ρητά ότι οι αρμόδιες αρχές μπορούν να απαιτούν τα έγγραφα που απαριθμούνται στον τίτλο ΙΙ, εφόσον το αποδεικτέο δεν προκύπτει από το διαβατήριο (ή το δελτίο ταυτότητας), αποδεικνύει ότι καταρχήν δεν απαιτείται η επίδειξη των εγγράφων αυτών και ότι οπωσδήποτε οι έλεγχοι δεν είναι συστηματικοί.

Εν κατακλείδι, η ύπαρξη μιας πρακτικής ελέγχων, και μάλιστα συστηματικών, δεν αποδεικνύεται από κανένα στοιχείο, αφού η Επιτροπή συνήγαγε απλώς από τη διατύπωση της εφαρμοστέας εσωτερικής διατάξεως το συμπέρασμα ότι οι αρμόδιες ελληνικές αρχές προβαίνουν κατ' ανάγκη σε ελέγχους, με σκοπό την εξακρίβωση της συνήθους κατοικίας.

Κατόπιν συνεπώς των ανωτέρων σκέψεων, πρέπει να απορριφθεί η εν λόγω αιτίαση.

β) *Οριστική εισαγωγή*

12. Η Επιτροπή κατηγορεί την Ελληνική Κυβέρνηση ότι δεν μετέφερε ορθά στην ελληνική έννομη τάξη ούτε το άρθρο 6, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 83/183/ΕΟΚ, που έχει το ίδιο ακριβώς περιεχόμενο με το προαναφερθέν άρθρο 7, παράγραφοι 2 και 3, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ. Ειδικότερα, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 29, παράγραφος 3, της υπουργικής αποφάσεως 245/11, το οποίο είναι σχεδόν ταυτόσημο με το άρθρο 15 της αποφάσεως 247/13, παρέχει στις διοικητικές αρχές ευρεία διακριτική ευχέρεια σχετικά με την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων και καθιστά τον έλεγχο αποδείξεως της συνήθους κατοικίας συστηματικό. Πρόκειται κατ' ουσία για τα ίδια επιχειρήματα που εξετάστηκαν σχετικά με την προσωρινή εισαγωγή.

10 — Βλ., π.χ., απόφαση της 15ης Μαρτίου 1990, υπόθ. C-339/87, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1990, σ. 851, σκέψη 6).

Παραπέμποντας, κατά το μέτρο που ενδιαφέρει εν προκειμένω, σε όσα ανέπτυξα ανωτέρω, θα περιοριστώ εδώ να εξετάσω τις αιτιάσεις που αφορούν ειδικά τους ελέγχους που διεξάγονται με σκοπό τον προσδιορισμό του τόπου της συνήθους κατοικίας στις περιπτώσεις οριστικής εισαγωγής.

Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, κατά παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, οι ελληνικές αρχές απαιτούν, ως απόδειξη της συνήθους κατοικίας, από μεν τους υπηκόους των άλλων χωρών της Κοινότητας την προσκόμιση άδειας πενταετούς διαμονής, από δε τους Έλληνες υπηκόους την προσκόμιση πιστοποιητικού μετοικεσίας, το οποίο εκδίδεται από το ελληνικό προξενείο του κράτους της προηγουμένης κατοικίας. Εν πάση δε περιπτώσει, οι αρχές αυτές απαιτούν από τους Έλληνες υπηκόους να αποδεικνύουν την ακριβή διάρκεια της διαμονής τους στην αλλοδαπή.

13. Η Ελληνική Κυβέρνηση, στηριζόμενη στο γεγονός ότι η Επιτροπή αναφέρθηκε στην εγκύκλιο Δ.357, της 22ας Μαρτίου 1988, η οποία προβλέπει την προϋπόθεση της άδειας πενταετούς διαμονής, για πρώτη φορά με την απάντηση που έδωσε σε έγγραφη ερώτηση του Δικαστηρίου, υποστήριξε κατά την προφορική διαδικασία ότι, ενόψει των δικαιωμάτων άμυνας του καθού κράτους, που πρέπει να διασφαλίζονται στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 169, ο ισχυρισμός αυτός είναι απαράδεκτος.

Αντίθετα όμως απ' ό,τι υποστηρίζει η Ελληνική Κυβέρνηση, δεν νομίζω ότι η Επιτροπή διεύρυνε εν προκειμένω το αντικείμενο της προσφυγής: τούτο αποδεικνύεται από το γεγονός και μόνο ότι ήδη με την αιτιολογημένη γνώμη η Επιτροπή έβαλλε κατά της πρακτικής αυτής. Πρέπει κατά συνέπεια να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή, όταν αναφέρθηκε στην εγκύκλιο που προβλέπει ρητά την προϋπόθεση αυτή, επεδίωξε απλώς να αποδείξει τους προηγούμενους ισχυρισμούς της, επί των οποίων άλλωστε η Ελληνική Κυβέρνηση είχε διατυπώσει την άποψή της με την απάντηση στην αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία υποστήριξε συγκεκριμένα ότι η απαίτηση να κατέχουν τα πρόσωπα που αφικνούνται στην Ελλάδα προς μετοικεσία άδεια πενταετούς παραμονής δεν αντιβαίνει σε καμία περίπτωση στην κοινοτική ρύθμιση, καθόσον ο ενδιαφερόμενος μπορεί, βάσει των διατάξεων που ισχύουν για τις φορολογικές ατέλειες, να μεταφέρει τη συνήθη κατοικία του στην Ελλάδα εντός 24 μηνών από την ημερομηνία της αφίξεώς του.

14. Κατόπιν των ανωτέρω, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι η ίδια η φύση του εγγράφου αυτού (της άδειας παραμονής) αποδεικνύει ότι δεν πρόκειται για έγγραφο με το οποίο να αποδεικνύεται ότι ο ενδιαφερόμενος κατοικούσε συνήθως, πριν από την μετοικεσία του στην Ελλάδα, σε άλλο κράτος μέλος, αλλά για έγγραφο που αποδεικνύει την αλλαγή κατοικίας, πράγμα που σημαίνει ότι η απαίτηση άδειας παραμονής δεν συνιστά και δεν μπορεί να συνιστά απόδειξη για τη συνήθη κατοικία, κατά την έννοια και για την εφαρμογή του άρθρου 6 της οδηγίας 83/183/ΕΟΚ [11].

Ουσιαστικά δηλαδή, ενώ το άρθρο 6 ρυθμίζει τον καθορισμό και την απόδειξη της συνήθους κατοικίας σε σχέση με το κράτος μέλος στο οποίο ο ενδιαφερόμενος κατοικούσε πριν από τη μετοικεσία, η επιβολή της προϋποθέσεως περί άδειας παραμονής

11 — Συναφώς νομίζω ότι είναι σχεδόν αυτονόητο ότι η συνήθης κατοικία, η οποία προσδιορίζεται βάσει των κριτηρίων του άρθρου 6, δεν μπορεί και δεν πρέπει να εξακριβώνεται, κατά τον χρόνο της οριστικής εισαγωγής, σε σχέση με το κράτος μέλος στο οποίο μεταφέρεται η κατοικία, ειδάλλως δεν θα μπορούσε να υπάρχει δικαίωμα φορολογικής ατέλειας, αφού ο ενδιαφερόμενος είναι αδύνατον να αποδείξει ότι έχει τη «συνήθη κατοικία» του στον τόπο στον οποίο μετοικεί.

καθιστά αντίθετα δυνατή την εξακρίβωση της συνδρομής της προϋποθέσεως περί οριστικής εισαγωγής, δηλαδή της πραγματοποιήσεως της μετοικεσίας, πράγμα που είναι προφανές ότι δεν μπορεί να αποδειχθεί με το διαβατήριο ή το δελτίο ταυτότητας. Κατά συνέπεια, από την άποψη αυτή η αιτίαση της Επιτροπής επί του σημείου αυτού είναι τελείως αβάσιμη.

Εξάλλου, ούτε μπορεί να υποστηριχθεί ότι η προϋπόθεση περί άδειας παραμονής είναι αυθαίρετη ή άσκοπα περιοριστική. Πρέπει πράγματι να αναγνωρισθεί ότι το μόνο έγγραφο που μπορεί καταρχήν να αποδείξει τη μετοικεσία, και συνεπώς την εγκατάσταση σε κράτος του οποίου ο ενδιαφερόμενος δεν έχει την ιθαγένεια, είναι ακριβώς η άδεια παραμονής, η οποία, σύμφωνα με την εφαρμοστέα κοινοτική ρύθμιση [12], εκδίδεται το αργότερο εντός έξι μηνών, για μια πενταετία *τουλάχιστον*.

15. Τέλος, όσον αφορά την υποχρέωση των Ελλήλων υπηκόων να εφοδιάζονται, πριν από τη μετοικεσία τους στην Ελλάδα, με το πιστοποιητικό που εκδίδουν οι ελληνικές προξενικές αρχές στο κράτος της προηγούμενης κατοικίας τους, θα ήθελα καταρχάς να υπενθυμίσω ότι η ύπαρξη της πρακτικής αυτής επισημάνθηκε στην Επιτροπή, κατά τη διαδικασία πριν από την άσκηση της προσφυγής, από την ίδια την Ελληνική Κυβέρνηση, η οποία διευκρίνισε ότι το πιστοποιητικό αυτό αποσκοπεί στη διασφάλιση της απρόσκοπτης ατελούς εισαγωγής, οσάκις το δελτίο ταυτότητας ή τα άλλα έγγραφα των ενδιαφερομένων δεν αρκούν για να αποδείξουν την κατοικία τους.

Συναφώς θα ήθελα απλώς να παρατηρήσω, πρώτον, ότι η εν λόγω υποχρέωση δεν είναι ιδιαίτερα επαχθής ούτε η συμμόρφωση προς αυτή είναι ιδιαίτερα δυσχερής και, δεύτερον, ότι η Επιτροπή οπωσδήποτε δεν απέδειξε ότι οι ελληνικές αρχές απαιτούν το εν λόγω πιστοποιητικό ακόμη και σε περιπτώσεις στις οποίες δεν δημιουργούνται αμφιβολίες.

16. Κατόπιν των ανωτέρω διευκρινίσεων, θα ήθελα να επισημάνω ότι η Επιτροπή, όπως και για την κατά τους ισχυρισμούς της ακολουθούμενη πρακτική των ελέγχων σχετικά με την προσωρινή εισαγωγή, απλώς συνάγει από τη διατύπωση των κρίσιμων διατάξεων του εσωτερικού δικαίου, οι οποίες κατά τη γνώμη της δεν είναι σαφείς και επιπλέον παρέχουν στις ελληνικές αρχές ευρεία διακριτική ευχέρεια ως προς τα δικαιολογητικά έγγραφα που πρέπει να προσκομίζονται για τον προσδιορισμό της συνήθους κατοικίας, το συμπέρασμα ότι εφαρμόζεται μια πάγια, αυθαίρετη και άσκοπα περιοριστική πρακτική σχετικά με τους ελέγχους που διενεργούνται προς προσδιορισμό της συνήθους κατοικίας.

Δεν νομίζω ότι μπορώ να συμφωνήσω με την άποψη αυτή της Επιτροπής, η οποία δεν απέδειξε ότι οι ελληνικές αρχές προβαίνουν *πράγματι* σε τέτοιους συστηματικούς και αυθαίρετους ελέγχους. Κατά συνέπεια, η σχετική αιτίαση πρέπει και αυτή να απορριφθεί.

Γ — Σφράγιση των διαβατηρίων

17. Με την τρίτη αιτίαση που διατυπώνει κατά της Ελληνικής Κυβερνήσεως, η Επιτροπή βάλλει κατά της πρακτικής της σφραγίσεως των διαβατηρίων, με αναγραφή του αριθμού κυκλοφορίας του οχήματος, τόσο κατά την είσοδο στην ελληνική επικράτεια

12 — Βλ. άρθρο 5 της οδηγίας 64/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1964 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 16).

όσο και κατά την έξοδο από την επικράτεια αυτή, πρακτική μάλιστα που καταλήγει σε διακρίσεις μεταξύ των προσώπων που μεταβαίνουν στην Ελλάδα: όσοι επιδεικνύουν το διαβατήριό τους υφίστανται τις διατυπώσεις της σφραγίσεως, ενώ όσοι επιδεικνύουν το δελτίο ταυτότητας μπορούν να κυκλοφορούν ελεύθερα.

Η Ελληνική Κυβέρνηση διευκρίνισε καταρχάς ότι, αφού οι πολίτες των άλλων χωρών της Κοινότητας χρησιμοποιούν συνήθως το δελτίο ταυτότητάς τους, η πρακτική αυτή αφορά — ή μάλλον αφορούσε μέχρι τις 10 Ιουνίου 1991 [13] — μόνο τους Έλληνες κατοίκους εξωτερικού. Μετά τις 10 Ιουνίου 1991 οι Έλληνες πολίτες μπορούν και αυτοί να μετακινούνται από το ένα κράτος μέλος προς το άλλο επιδεικνύοντας το δελτίο ταυτότητάς τους και για τον λόγο αυτό η επίμαχη πρακτική έχει εγκαταλειφθεί πλήρως, κατά τους ισχυρισμούς της Ελληνικής Κυβερνήσεως, από τις ελληνικές αρχές.

Εντούτοις η Επιτροπή δεν παραιτήθηκε από την υπό κρίση αιτίασή της, ισχυριζόμενη ότι δεν έχει αποδειχθεί, αφού δεν υπάρχει καμία διάταξη που να το προβλέπει ρητώς, ότι έχει καταργηθεί η επίμαχη πρακτική σε σχέση με όσους εξακολουθούν να επιδεικνύουν το διαβατήριό τους. Όσον αφορά όμως την παρούσα διαδιασία, το ζήτημα αν οι αρμόδιες ελληνικές αρχές έχουν παύσει ή εξακολουθούν να σφραγίζουν τα διαβατήρια των Ελλήνων υπηκόων που διαβαίνουν τα σύνορα με το όχημά τους δεν είναι κρίσιμο, αφού η ίδια η Ελληνική Κυβέρνηση δεν αμφισβητεί ότι η πρακτική αυτή εξακολουθούσε να εφαρμόζεται κατά τη λήξη της προθεσμίας που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη για τη συμμόρφωσή της.

Προχωρώ επομένως τώρα στην κατ' ουσία εξέταση της εν λόγω αιτιάσεως.

18. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η επίμαχη σφράγιση συνιστά άσκοπα περιοριστικό μέτρο και δημιουργεί αδικαιολόγητα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, άρα αντιβαίνει προς την οδηγία 73/148/ΕΟΚ (και, κατ' επέκταση, προς την οδηγία 83/182/ΕΟΚ) και προς πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία για την είσοδο στο έδαφος των κρατών μελών αρκεί η επίδειξη ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου και απαγορεύεται η επιβολή θεωρήσεων εξόδου ή ανάλογων υποχρεώσεων [14]. Η Επιτροπή υπενθυμίζει επιπλέον τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία η διενέργεια ελέγχων κατά την είσοδο στο έδαφος κράτους μέλους ενδέχεται να συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, εφόσον «οι σχετικοί έλεγχοι διενεργούνται κατά τρόπο συστηματικό, αυθαίρετο ή αλυσιτελώς κατασταλτικό» [15].

Επ' αυτού η Ελληνική Κυβέρνηση αντιτάσσει καταρχάς το επιχείρημα ότι η επίμαχη πρακτική εφαρμόστηκε μόνο σε σχέση με τους Έλληνες κατοίκους εξωτερικού που ζητούσαν να υπαχθούν στις ευεργετικές διατάξεις περί προσωρινής εισαγωγής και ότι επομένως δεν μπορεί να γίνει λόγος για συστηματικούς ελέγχους που αντιβαίνουν προς την οδηγία 83/182/ΕΟΚ, και συγκεκριμένα προς το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής. Κατά την Ελληνική Κυβέρνηση, σκοπός της σφραγίσεως των διαβατηρίων είναι, αντίθετα, να δίδεται η δυνατότητα στις ελληνικές αρχές να εξακριβώνουν, σε όσες περιπτώσεις υφίστανται αμφιβολίες, αν η παραμονή εντός της ελληνικής επικράτειας του οχήματος για το οποίο χορηγήθηκε η ατέλεια δεν υπερβαίνει τη διάρκεια ισχύος της ατέλειας αυτής, πράγμα που αποτελεί μάλιστα διευκόλυνση των ίδιων

13 — Ο λόγος είναι ότι μέχρι τις 10 Ιουνίου 1991 τα δελτία ταυτότητας που εξέδιδαν οι ελληνικές αρχές δεν ίσχυαν για τον εκπατρισμό, με συνέπεια οι Έλληνες υπήκοοι να πρέπει να έχουν διαβατήριο, προκειμένου να διαβούν τα ελληνικά σύνορα.

14 — Βλ. άρθρο 3 της οδηγίας 73/148, καθώς και απόφαση της 3ης Ιουλίου 1980, υπόθ. 157/79, Pieck (Rec. 1980, σ. 2171, σκέψη 10).

15 — Απόφαση της 27ης Απριλίου 1989, υπόθ. 321/87, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1989, σ. 997, σκέψη 15).

των ενδιαφερομένων. Στη συνέχεια η Ελληνική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι η εν λόγω πρακτική μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιβαίνει προς την οδηγία 73/148, αφού η οδηγία αυτή αφορά την κατάργηση των περιορισμών που επιβάλλονται στην είσοδο και την παραμονή των προσώπων σε ορισμένη επικράτεια, ενώ αντικείμενο εν προκειμένω είναι η διεκπεραίωση ορισμένων διατυπώσεων για τα οχήματα που εισέρχονται στην ελληνική επικράτεια ατελώς.

19. Θα ήθελα ευθύς εξαρχής να πω ότι δεν πιστεύω ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, βάσει του οποίου η διενέργεια ειδικών ελέγχων επιτρέπεται μόνο στην περίπτωση αμφιβολιών, έχει εφαρμογή εν προκειμένω, δεδομένου ότι σκοπός της σφραγίσεως των διαβατηρίων δεν είναι η εξακρίβωση της υπάρξεως συνήθους κατοικίας σε άλλο κράτος μέλος, αλλ' αντίθετα να καταστεί δυνατός ο έλεγχος του αν το συγκεκριμένο όχημα παραμένει εντός της ελληνικής επικράτειας πέραν του χρόνου ισχύος της ατέλειας, πράγμα που δεν ρυθμίζεται από την οδηγία.

Όσον αφορά δε τον ισχυρισμό περί παραβάσεως της οδηγίας 73/148/ΕΟΚ, θα ήθελα να παρατηρήσω ότι η σφράγιση του διαβατηρίου όσων διαβαίνουν τα σύνορα με όχημα δεν συνιστά εμπόδιο στην κυκλοφορία και τη διαμονή των προσώπων αυτών και δεν μπορεί να εξομοιωθεί με θεώρηση ασυμβίβαστη προς την εν λόγω οδηγία. Εξάλλου, η διεκπεραίωση της σχετικής διατυπώσεως αφορά μόνο όσους ζητούν να υπαχθούν στις ευεργετικές διατάξεις περί ατελούς εισαγωγής και επομένως δεν επηρεάζει τα της εισόδου τους στην ελληνική επικράτεια.

Κατόπιν των ανωτέρω, θεωρώ ότι η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει και αυτή να απορριφθεί.

Δ — Προθεσμία επανεξαγωγής των μισθωμένων οχημάτων

20. Η τελευταία αιτίαση της Επιτροπής αφορά την υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 8, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της υπουργικής αποφάσεως 247/13, το οποίο αφενός προβλέπει ότι τα επιβατικά οχήματα που ανήκουν σε επιχείρηση ενοικιάσεως, η καταστατική έδρα της οποίας βρίσκεται εκτός Ελλάδας, επιτρέπεται να εκμισθωθούν πάλι σε μη κάτοικο Ελλάδας προκειμένου να επανεξαχθούν, εφόσον βρίσκονται εντός της ελληνικής επικράτειας σε εκτέλεση συμβάσεως μισθώσεως η οποία έληξε στη χώρα αυτή, και αφετέρου τάσσει ανώτατη προθεσμία 10 ημερών, ανάλογα με την απόσταση ή την κατάσταση του οχήματος, εντός της οποίας το όχημα πρέπει να επανεξαχθεί. Κατά την άποψη της Επιτροπής, ο καθορισμός της προθεσμίας αυτής αντιβαίνει προς το άρθρο 3, στοιχείο β, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ.

Πράγματι, η διάταξη της οδηγίας δεν προβλέπει καμία ειδική προθεσμία για την επανεξαγωγή των μισθωμένων οχημάτων. Είναι προφανές ότι η μόνη προθεσμία που μπορεί να ληφθεί υπόψη είναι το διάστημα της ισχύος της φορολογικής ατέλειας. Το συμπέ-

ρασμα αυτό δεν αναιρείται από την άποψη της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι, δεδομένου ότι με το άρθρο 3, στοιχείο β, της οδηγίας επιδιωκόταν να προβλεφθεί παρέκκλιση από τη γενική απαγόρευση μεταβιβάσεως και εκμισθώσεως μεταφορικών μέσων εντός του κράτους εισαγωγής, ο σκοπός αυτός θα καταστρατηγούνταν, αν τα εν λόγω μεταφορικά μέσα μπορούσαν να παραμένουν εντός της ελληνικής επικράτειας καθ' όλο το διάστημα ισχύος της φορολογικής ατέλειας.

Συναφώς αρκεί αν τονισθεί, πρώτον, ότι ο καθορισμός τέτοιας (μέγιστης) προθεσμίας περιορίζει σημαντικά τις δυνατότητες εκ νέου εκμισθώσεως οχήματος για το οποίο ισχύει η ατέλεια και, δεύτερον, αν η εν λόγω διάταξη επιδίωκε τον σκοπό αυτό, θα είχε προβλεφθεί ρητά από την ίδια την οδηγία προθεσμία για την επανεξαγωγή. Η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει συνεπώς να γίνει δεκτή.

21. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω εν κατακλείδι στο Δικαστήριο:

«1) να κρίνει βάσιμες:

— τις αιτιάσεις σχετικά με τον ορισμό και τον προσδιορισμό της συνήθους κατοικίας, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ και του άρθρου 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 83/183/ΕΟΚ,

— την αιτίαση σχετικά με τον καθορισμό μέγιστης προθεσμίας δέκα ημερών για την επανεξαγωγή των οχημάτων που ανήκουν σε επιχειρήσεις ενοικιάσεως που εδρεύουν εντός της Κοινότητας,

2) να απορρίψει την προσφυγή κατά τα λοιπά,

3) να συμψηφίσει τα δικαστικά έξοδα, καθόσον και οι δύο διάδικοι ηττήθηκαν εν μέρει.»